

פ ר ט י - כ ל
ישיבה ח/שכח של הממשלה
ח' בחשוון תשכ"ח - 8.11.67
(בשעה 13:00)

נכחו השרים:
ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
י. ברזילי,
י. גלילי,
מ. דיין,
ז. ורהפטיג,
י. ישעיהו,
מ. כרמל,
י. ספיר,
פ. ספיר,
מ. קול,
ח.מ. שפירא,
י.ש. שפירא,
ז. שרף,
א. ששון.

נעדרו השרים:
א. אבן (בחו"ל),
ז. ארן,
מ. בגין (בחו"ל),
י. בורג,
מ. בנטוב,
ח. גבתי (בחו"ל).

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה
א. לוריא - מ"מ המנהל הכללי של משרד החוץ
י. תקוע - סגן המנהל הכללי של משרד החוץ

סדר היום: 49. כינוס מועצת הבטחון לדיון על המזרח התיכון

(רשם: י. מימון).

49. כינוס מועצת הבטחון לדיון על המזרח התיכון

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

יש שורה של מברקים מאז אמש.

בשעות הבוקר המוקדמות הוברקו לשר החוץ החלטות הממשלה. הוא נתבקש לפנות לנשיא ארצות הברית ולבקשו לעשות את כל המאמצים הדרושים, כדי למנוע קבלתן של ההצעות שהוגשו מטעם הודו ויפן, או כל הצעה עויינת אחרת, עד כדי שימוש בזכותה של ארצות הברית להטיל וטו. כן החליטה הממשלה להודיע לנשיא ארצות הברית כי ממשלת ישראל למרבה הצער, לא תוכל לקבל את ההצעה האמריקנית ולא תוכל לשתף פעולה על בסיס החלטה זו, מאחר שאין בה חיוב מפורש של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב ואין בה חיוב ברור של חוזי שלום בין ישראל לבין מדינות ערב. כן נתבקש שר החוץ לדאוג לכך, כי החלטה זו תגיע אל נשיא ארצות הברית לפני שהוא נועד עם מלך ירדן. הפגישה צריכה להיות היום. החלטה זו היא פנימית ואינה לפרסום.

אחרי כן ישנן החלטות הממשלה לפרסום, אבל כפוף בעיתוי לשיקול דעתו של השר אבן.

לפני שהשר אבן קבל את המברק הזה וכנראה על סמך המברק של ראש הממשלה מאתמול וה"בק גראונד" הוא הביע ערעור בתוקף על מברקי ראש הממשלה מאתמול לפני החלטות הממשלה. הוא אומר שאין להם הצדקה מדינית ותכסיסית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אקרא לפניכם את המברק: "לוריא (עבור רוהם) העתק הרמן (הועבר) יואל. אני מערער בתוקף על המברקים 180 ו-181". מדוע אני רוצה לדקלם לפניכם את המברק? כי גם אני מערער. אין זו קבלנות של משהו, של אחד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אולי תדברו כך שגם יהודים פשוטים יוכלו להבין?

ראש הממשלה ל. אשכול:

"אני מערער בתוקף על המברקים 180 ו-181 שאין להם הצדקה מדינית ותכסיסית ושגרמו לשיבוש רציני ומיותר בסיכוי המערכה שאני מנהל מזה חמשה חדשים. אני כגולדברג סבור כי כבר נעשה משגה חמור בעיכובה של היוזמה האמריקאית שאילו הצליחה היתה בולמת כל סכנה רצינית וכל לחץ על פנוי. על ידי כך שהמצרים בתכונתם תפשו דבר זה וממשלת ישראל לא תפשה אותו, הכנסנו עצמנו במו ידינו למצב קשה עקב אובדן יזמה והפקדתה בידי האויב.

זה חמשה חודשים אנו פועלים (ולא בלי הצלחה) ליצירת קפאון במוסדות האו"ם כדי לעכב ולדלדל את תביעות הפינוי. מלאכה זו חייבה את ארצות הברית בכל שלב להעמדת הצעות מסויימות שכוונתן לבלום ולהכשיל את ההצעות החמורות. כזאת היתה גם היוזמה האמריקו-לטינית בעצרת והיוזמה הדנית במועצת הבטחון. הנוסח האמריקאי החדש עולה על כל אלה במידת התחשבותו בעמדתנו ובהעדר בו כל פגיעה בענייננו. "המאמין יאמין." "אין שמץ של סתירה בין נאום ג'ונסון והצעת גולדברג. כפי שנאום ג'ונסון הטיל על הצדדים את האחריות לעבוד הפתרון כן עושה הצעת גולדברג בבקשה את האו"ם רק 'לסייע לצדדים לעבוד פתרונות'. אין שחר לפירוש שההצעה האמריקנית תובעת פינוי ואינה תובעת משא ומתן. ההצעה אינה תובעת מאומה. היא מתנה פנוי שטחים כבושים בכינון שלום סופי אך איננה מגדירה את השטחים הגדרה כלשהי, איננה מתייחסת דווקא לכיבושים ישראלים או למצב

של 4 יוני ועל הכל, היא כורכת כל פינוי בקביעת גבולות חדשים. אין הבדל מהותי בין מושג זה לבין החלטת הכנסת מ-1 אוגוסט האומרת שקווי הפסקת האש יוחלפו רק בגבולות שייקבעו בהסכמי שלום. ההצעה האמריקנית נותנת גושפנקא להחזקת השטחים עד לכינון השלום וקביעת גבולות חדשים. דווקא משום כך נבהלו המצרים והסובייטים לחבל ביוזמה האמריקאית שראו בה, ובצדק, סיכוי לנצחון ישראלי. כל החברים כאן ובכללם חברי הכנסת, רואים בהצעה האמריקאית נוסחה בלתי פוגעת מבחינה עניינית ומסייעת מבחינה תכסיסית. העצה להתייצב נגד ארצות הברית על רקע זה היא מזעזעת. מאמצי גולדברג מהווים שיא של שותפות מדינית כמוה לא ידענו מאז קום המדינה. אם הממשלה תתכנס ותפתח חזית נגד ארצות הברית על רקע זה, היא תימצא למעשה משתפת פעולה עם המצרים והסובייטים. המשלחת כולה, כולל חברי הכנסת כולם בדעה אחת, שמשימתנו היא להכשיל את ההצעה ההודית ומשימה זו צריכה להנחות את גישתנו ליוזמה האמריקאית. אלמלא עיכוב הגשת הנוסחה האמריקנית ביוזמתנו היתה הכשלת היוזמה ההודית מובטחת ואילו עתה יש לראותה כאפשרות רצינית אם כי גם אנו וגם ארצות הברית ננהל מאבק עד חרמה. האפשרות להכשלת המזימות דורשת שהמשלחת וראשה יהיו אחראים לניהול המערכה, להצהרות וכו'. המברק החשוב ביותר ששיגר רפאל הוא מברק 94 וחבל שלא הובנה משמעותו הברורה והחשובה. מציע שיוקרא שוב בפני הממשלה."

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

המדובר הוא על שיחתו עם גולדברג. מברק זה הוקרא

אתמול בפני הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני קודם כל חייב להגיד, כי גדעון רפאל אמר

שאין זה בוער, שיש עוד שניים שלושה ימים. גם לעצם העניין איני מסכים לפירושים, שיושב שר אחד, ויהא החשוב ביותר - שזוהי קבלנות ואנחנו צריכים לשבת ולהגיד אחריו "אמן".

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

השר אבן מציע עכשיו את המהלך הבא בשני מברקים:
זה לאחר המברק שקרא לפניכם ראש הממשלה. "אין לי שום כוונה לכתוב מכתב" /אל נשיא ארצות הברית/ "המביע אכזבה. לא נכון שההצעה 'אינה קובעת הצורך בהסכם בין הצדדים'. היא קובעת במפורש שהאו"ם צריך רק לסייע לצדדים לעבד את הפתרונות. גם לא נכון שההצעה קובעת במפורש נסיגה מהשטחים המוחזקים. היא קובעת שיש צורך בשלום סופי שבמסגרתו יבוא פינוי לגבולות חדשים. ההצעה האמריקאית היא המסמך הקרוב ביותר לעמדתנו מכל מסמך שפירסם גורם זר עד כה. למה לנו לכתוב דברים שאינם מדויקים. אני מאוכזב שהמשרד לא הצליח להנחיל הבנה מדויקת של משמעותה המדינית והתכסיסית של הצעה זו. אנו נמצאים במצב חמור מאוד עקב עיכובה של הגשת ההצעה על פי הנחיות מירושלים."

במברק שני הוא מציע, כנראה בהתחשב במברקים מאמש: "הצורך בהכשלת ההצעה ההודית ברור לנו ולארצות הברית ולמרות השיבוש הנוהלי שגרמנו על ידי עיכוב הגשת הצעת ארה"ב, אני מקווה שננצל כל סיכוי. כידוע לכם כתבתי לארה"ב לפני שבוע על הצורך להפעיל וטו אם נחוץ. טרם הוגשה רשמית ההצעה היפאנית. על כך מברקנו בדרך. אינני סבור כי שקלתם היטב את העצה לכתוב לג'ונסון שלא נשתף פעולה עם ההצעה האמריקנית."

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם הוא חשב ברגע מסויים לבקש וטו?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

ההצעה טרם הוגשה.

"הצעה זו נותנת גושפנקא לקיום המצב הנוכחי לכינון שלום קבע וקביעת גבולות חדשים. בכך היא הולמת לחלוטין את נאום ג'ונסון ואת החלטת הכנסת מ-1 באוגוסט. היא איננה תובעת שום פעולה ישראלית עד לכינון שלום. לא היה עד כה אף מסמך כה קרוב לעמדתנו והבהלה שתקפה את המצרים והסובייטים מובנת לחלוטין. איך אפשר לכתוב לג'ונסון שהחלטה מתנגשת עם רצוננו במשא ומתן ישיר וחוזי שלום? זה פשוט לא נכון ולא מדויק. ההצעה מטילה על הצדדים במפורש את האחריות לעיכוב פתרונות ומסמיכה את הנציג לעמוד לרשות הצדדים במלאכה זו, דהיינו, אין היא מטילה עליו שום סמכות מחייבת. אין בהצעה אפילו מלה אחת השוללת תביעתנו לחוזי שלום. היא מחייבת כינון שלום קבע ובר קיימא מבלי לפסול שום צורה יורידית של שלום. שיגור מכתב לג'ונסון כהחלטת הממשלה יביא לידי התוצאות הבאות:

1. ג'ונסון ישתומם ויתרגז שאנו מייחסים להצעתו ליקויים שאינם קיימים בה. זוהי הצעה השומרת לחלוטין אמונים לנאומו מה-19 ביוני ללא שמץ של סטיה בעניין אחריות הצדדים לקבוע את תנאי השלום.

2. אם נאמר שלא נשתף פעולה עם הצעתו, הרי שג'ונסון יקח את ההצעה חזרה ואז קבלת ההצעה ההודית היא כמעט ודאית. האם זהו רצון הממשלה? אני מסופק אם יש להצעה האמריקנית סיכוי להתקבל עקב העובדה שבריה"מ ומצרים תפסו את מגמתה הפרו-ישראלית המובהקת. מאידך יש להצעה זו חשיבות מכרעת בהכשלת ההצעה ההודית. הודעה לג'ונסון שלא נשתף עמו פעולה, פירושה, ויתור על השותפות האמריקאית, הבטחת קבלת ההחלטה ההודית, בידוד מוחלט של ישראל, ויתור על חיזוק תפיסתנו המשפטית לגבי החזקת השטחים עד לשלום וקביעת גבולות חדשים אם יהיה שלום.

בדעתי לבקש אותו:

א. להכשיל בכל מחיר ההצעה ההודית. / זהו למעשה החלק הראשון של החלטת הממשלה. /
 ב. לשפר את ההצעה האמריקנית על ידי פירוש מוסמך כדי להבהיר כי הכוונה היא קביעת השלום והגבולות על ידי הצדדים עצמם. עד אז שהנשיא ידגיש לחוסיין כי הכוונה היא למשא ומתן ולגבולות חדשים.

בכלל אני מציע שאוסמך למנוע את מירב הנזק ולהשיג את מלוא החיוב במצב התכסיסי שנוצר היום עקב הפירוש הנכון והמדויק שנתנו אויבינו להחלטה האמריקאית והתגייסותם המבוהלת נגדה. אינני סבור כי ישיבות ממשלה מתמידות מסוגלות לעקוב אחרי כל שלבי הניסוח ולהדביק כל התפתחות. טיפולנו במברקי ירושלים הערב בא על חשבון עבודה לגיוס קולות נגד ההצעות העויינות ותיקון ההצעה האמריקאית. את ההודעה שאתם מציעים יחד עם הבהרה מפורטת של עמדתנו אמסור במסיבת עיתונאים כאן ערב כינוס מועצת הבטחון.

זאת אומרת יש הענות לשתי הצעות הממשלה: (א) בענין ההחלטה ההודית שיש לבקש את נשיא ארצות הברית לעשות את כל המאמצים הדרושים כדי למנוע את קבלת ההצעה ההודית; (ב) ביחס להודעה הפומבית שיודיע ערב כינוסה של מועצת הבטחון שאנחנו מודיעים שממשלת ישראל חוזרת ומדגישה את מדיניותה: א. ישראל חותרת לשלום של קיימא בינה לבין שכנותיה, אשר בו בלבד הפתרון למשבר החמור השורר באזור זה עשירים שנה. ב. השלום יושג אך בדרך של כריתת חוזה שלום בין ישראל לבין שכנותיה על ידי משא ומתן ישיר ביניהן, ובהם הערובה להסדרת הבעיות השנויות במחלוקת. ממשלת ישראל חוזרת ומדגישה את דאגתה, כי באין משא ומתן בלתי אמצעי וכריתת חוזה שלום עלול המשבר באזורנו להימשך ללא מוצא. "אנא הברק החלטתך בענין מועד פרסום הנ"ל."

השר אבן מסכים לנוסח זה ומציע שימסור הודעה בפומבי ערב כינוסה של מועצת הבטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם ההצעה האמריקאית היא הדבר הטוב בכלל שיכול להיות בעולם, למה מתכוונת ההודעה הזאת לעתונות? האם לומר שזה טוב או לא טוב?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

והיה אם יתמנה נציג מטעם האו"ם נודיע שאתנו יוכל לדבר רק על חוזי שלום ומשא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ומה אומרת ההצעה האמריקנית שתעבור את מועצת

הבטחון, אם תעבור?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

ההצעה היא שיהיה לנו פירוש אמריקאי מוסמך בכתב

או בפרוטוקול.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שלא תוכל להשתמש בו.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

בפומבי לא, אבל אם יתחילו אחרים ללחוץ לפירוש

אחר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם נחוץ מכתב כזה, סימן שאנחנו צודקים כשאנחנו
אומרים שהנוסח הזה הוא סתום vague יכולים לפרשו ככה וגם אחרת.

ואם מדברים על international water ways יכול
להיות שזה לא יכלול אולי את סואץ?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

בתוך הפירוש המוסמך עם ארצות הברית אפשר יהיה
לכלול זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מדוע לא ידובר בהצעה על תעלת סואץ ועוד?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

אפשר להציע זאת.

הסיכום הוא לדיון: הממשלה בקשה את שר החוץ
לפנות לנשיא ארצות הברית ולהודיע לו, שאם לא יופיע בנוסח שלו הזכרת משא ומתן
ישיר וחווה שלום - לא נוכל לשתף פעולה עם האמריקאים. השר אבן טוען שזה יביא
לידי כך שהאמריקאים יבטלו את הצעתם ואנו נהיה מבודדים. במקום זה הוא מציע
שיהיה לנו פירוש מוסמך סודי האומר שכוונתם היא כוונת שלום ומשא ומתן בין

הצדדים.

חשכנו הבוקר להציע שייאמר כי אין תווה של כוחות ישראל מכל מקום ללא חוזי שלום ולא משא ומתן ישיר. לגבי ההודעה הפומבית אין מחלוקת בינינו לכיניהם.

שר המשטרה א. ששון :

אני חושב שזה לא רק במסגרת זכותה של הממשלה, אלא במסגרת חובתה לדון ולתת הנחיות לנציגיה באו"ם. מה שעשתה הממשלה עצמה אתמול, עשתה לפי חובתה, והיא חייבת לדון בכל דבר ולחנות את דעתה ולומר דבריה ולהודיע לנציגיה באו"ם. לפעמים היא יכולה לטעות, אבל היא חייבת לעשות את הדברים האלה. ואני מתפלל על שר החוץ שהוא רואה כאילו נכנסנו לתחום שאיננו מגיע לנו.

שר הכריאות י. ברזילי :

הוא לא אמר זאת.

מר א. לוריא :

המברק היה לפני ישיבת הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יהיו חילופי דברים ביני ובין שר החוץ, אם לכם

זה אינו חשוב.

שר המשטרה א. ששון :

עדיין לא מסר לנשיא מה שהחליטה הממשלה?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג :

עכשיו שם שש בבוקר.

שר המשטרה א. ששון :

האם יש עוד זמן שהוא ימסור?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג :

יש.

שר המשטרה א. ששון :

אם הממשלה החליטה, צריך שר החוץ למסור את

החלטתה.

איני רואה בזה חטא גדול אילו היינו מופיעים אצל הנשיא ואומרים: כך וכך היא דעתנו, כך וכך הבינונו את המצב, והוא היה מעמיד אותנו על טעותנו. היה הרבה יותר טוב אילו היינו יכולים לקבל את הפירושים ששר החוץ אומר שנקבל מהאמריקאים. אילו היינו מופיעים אצל האמריקאים, ב"סטייט דפרטמנט", אצל הנשיא או אצל מר גולדברג והיינו אומרים, כך וכך אנחנו מבינים את הדבר והוא היה מכתیب את הפירוש שלו, היה מצבנו נוח יותר. אני עומד על זה שנודיע לאמריקאים מה שהחלטנו אתמול. אתמול החלטנו שני דברים יחד, שאנחנו מודיעים לאמריקאים מה שאמר מר תקוע ומה שאני אמרתי בראשית דברי, שאיננו יכולים לשתף פעולה ושמצד שני אנחנו מנסים לשפר את ההצעות. ואם נעשה זאת, אין פירוש הדבר שאנחנו מסכימים להצעה האמריקאית. אנחנו משתדלים לשפר אותה מפני שהיא מונחת על השולחן. יש למסור את החלטתנו מאתמול לנשיא, ואם הנשיא יאמר, אתם לא הבינותם כראוי את הענין, הענין הוא כזה וכזה - הייתי רוצה התחייבות מצד הנשיא ולא רק מצד שר החוץ שלנו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

היה קל מאוד לבוא לנשיא ולומר, תן לנו התחייבות, כאילו ההחלטות שלנו מחייבות גם את הנשיא האמריקאי. הן יכולות לחייב את השר אבן, לא את הנשיא האמריקאי. בדברים כאלה ובמצב כזה הטוב ביותר הוא, עד כמה שאפשר לא להתרגז, כי התרגזות מביאה לכלל טעות, והטעות היא בחיינו, בנפשנו.

אני רוצה כאן להזכיר שאמש הסביר לנו ד"ר

הרצוג...

שר האוצר פ. ספיר:

דומני שגם מר תקוע.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שאין הבדל ניכר בין חמשת הסעיפים לבין ההצעה האחרת. הייתי רוצה שזה ייכנס עוד בתוך ההצעה הזאת, לחזק את העניין. אבל כנראה שגם האמריקאים מצדם היו מעוניינים לטשטש עד כמה שאפשר את העניינים כדי לדחות אותם, כדי שלא תתגבש כל הצעה אחרת, כדי שלא יקבעו זמן שתוך שלושים יום אנחנו חייבים להודיע להם זאת וזאת. אני חושב, ולא חשבתי גם אתמול, שהאמריקאים רוצים להביאנו קרבן לערבים.

לכן הייתי אומר שנקבל את הצעתו של השר אבן. הוא בכל זאת נמצא שם במקום. יש שם משלחת. חבריה נמצאים בתוך העשייה הזאת ובתוך המאבק הזה. אם הוא ילך עכשיו בדרך להכשיל את ההצעה ההודית - וזה הדבר הראשון, אם הוא גם יגיד לנשיא שאם אפשר יהיה להכשיל את זה בצורה שלא יהיה להם מספר הקולות הדרוש, שהוא ישתמש גם בוטו למען הכשיל את העניין ולהסביר לו איך שאנו רואים את ההצעה הזאת. ונדמה לי שהוא גם מציע לא להגיד, אם כך, ניכנס ברוגז, אלא לחזק את העניין ולומר, כך וכך אנו רואים את ההצעה, לשבת ליד שולחן של שלום ושלא תהיה נסיגה. ואת זה יש להכניס למוחם. אני חושב שהשר אבן גם ידבר על הדברים האלה לפני העתונאים. גם זה איזה דבר שהוא.

ואני גם בטוח שמר גולדברג לא התכוון כאן להכשיל אותנו. כנראה שהפוליטיקה שלהם היא שלא יכולים כל כך ברור להגיד מה שאנו חושבים כאן. אצלם הטשטוש הוא גם כן איזה דבר כדי להגיע למטרה שהם רוצים להגיע אליה.

משום כך אני אומר: נקבל את ההצעה של השר אבן, וחלילה לנו להכנס לקונפליקט עם האמריקאים ולא להביא אותם לידי כך שהם יראו כאילו אנו לא מאמינים להם. להיפך: אנחנו צריכים לחזק את האמונה בעמדה שלהם בחמשת הסעיפים של הנשיא ולא להגיד: אנחנו עומדים בפני מצב שכאילו נצטרך להלחם לבד. אמירה כזאת היא דבר יפה מאד, זה מרגיע קצת את העצבים כשאנו מכריזים שנילחם לבדנו, אבל זה מוביל אותנו לדרך הפוכה ממה שאנו רוצים. אני מציע שנקבל

את הצעתו של השר אבן. גם אתמול היתה לי הרגשה שאנו מפריזים קצת בעניין. בינתיים ישנו לילה ואפשר להיות שקטים יותר ולקבל את ההצעות של האנשים העומדים שם במאבק ובמערכה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נדמה לי שהגדרתו של ראש הממשלה, שהצעת ארצות הברית היא סתומה, נכונה היא. בזה חולשתה ובוזה כוחה. בזה גם הטוב וגם הרע שהיא סתומה. המפתח, הדבר הטוב בהצעה הוא הפיסקה האומרת withdrawal from occupied territories זהו חלק מן state of peace embracing לו היינו יכולים להציע תיקונים, הייתי מציע להוציא את המלים "state of".

מר י. תקוע:

הצענו להוציא זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה זה רוצה להגיד שאתה הצעת להוציא זאת?

חשבת שהנוסח אינו טוב?

ודאי אם אין מנוס אפשר להכנע, אבל אין למלא את

הפונקציה שנשיג את הדברים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ההצעה נעשתה בצורה מעורפלת. לכן אפשר לפני קבלתה להתקיף אותה, כדי שלא תתקבל. אבל אם תתקבל, אפשר להסביר ולפרש שזה לא כל כך רע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

במיסמך הראשון שקבלנו היה כתוב "territory" כך היה במברק שקבלנו אתמול. במברק שקבלנו היום היה כתוב "territories".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אילו אפשר היה להוציא את המלים "state of", היה זה נותן אפשרות לפרש את הדברים אחרי כן אחרת. בעמדה הקודמת של הנשיא דובר על security frontiers עכשיו מדובר על secure frontiers. ל-security frontiers ישנה משמעות אחרת לגמרי. זה נותן אפשרות לטעון שמבחינה מהותית אפשר לשנות את הגבולות.

לגבי ענין השיט בסואץ ו-international water ways, השתדל שר המשפטים אתמול להסביר, כי כשיבוא הקץ ללוחמה לא יהיה תירוצ לסגור את הסואץ לפי אמנת קושטא. אבל בקשר לענין של international water ways אני רואה את הסכנה הגדולה ביותר בשאלת דרום מערב ערב. לזה אני רואה שום פתרון.

שר המשטרה א. ששון:

צרפת אומרת שגם מיצרי טיראן אינם

.international water ways

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בכל אופן בענין זה נדמה לי שצריכים לדרוש, ואת זאת וודאי אפשר לקבל, שהמביא את ההצעה מצד האמריקאים יזכיר במפורש על איזה מיצרים הוא מדבר. הוא יכול לפרש שהוא מדבר על תעלת סואץ, על מיצרי טיראן ושיאמר זאת מפורשות.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

שיאמר זאת בנאומים?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בנאומים, אם אי אפשר לתקן בהצעה. אם אפשר להזכיר, כדאי שיזכיר גם את דרום מערב ערב.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

למה להכניס עוד איזה דבר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

למה הדבר דומה? לרב שרצו ממנו הנחה במשכורתו,

בא ודרש הוספה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

היות והצעת ארצות הברית היא מעורפלת כל כך, אין אנחנו יכולים להסכים לה ואיני חושב שצריך לדרוש מאתנו הסכמה לכך. אם תתקבל, איני רואה בזה אסון. נצטרך בכל שופרות התעמולה להסביר איך אנחנו מבינים את העניינים, ואשר למתווך אנחנו נטען אחרי כן את ההסבר שלנו. כך אנחנו מבינים את העניינים. אין לנו גם מעמד במועצת הבטחון, כדי להביע את דעתנו המיוחדת, אבל אם נגיע לידי כך אנחנו צריכים לדבר ברורות, מה אנחנו רוצים. אנחנו רוצים בחוזי שלום ותו לא. את זאת אנחנו צריכים להשמיע בכל השופרות שלנו. אבל עלינו להיזהר מאוד שלא להביע הסכמה להצעה זו לפני קבלתה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שהיית רוצה עוד איזה תיקונים. אבל אם

זה לא הולך - לא הולך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא צריך להביע הסכמתנו להצעה. עלינו להביע את גילוי דעתנו בפני הצבור, כדי שנוכל לתת לזה פירוש טוב לאחר שההצעה תתקבל.

שר העבודה י. אלון:

כמו הצהרת בלפור.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נכון.

שר הבריאות י. ברזילי :

קודם כל אני רוצה לקבוע שלמרות שהיו אתמול דרישות שונות והצעות שונות, הסיכום היה משותף. איש איננו יכול להתנער מן הסיכום שהיה אתמול. הסיכום היה משותף כמו שהוא היה. אבל מותר לכל אחד מאתנו לערער, ויש משקל לראש המשלחת שהסב את תשומת לבנו למצב שקיים שם.

יש לי רושם, ביחוד כשמדבר השר ורהפטיג, כאילו עוסק הוא כבר בסעיף של חוזה שלום. אני חושב שאנחנו עושים כאן איזה משגה, שאנחנו עוסקים בכל סעיף כאילו אנחנו עוסקים כבר בחוזה שלום ואנחנו דנים בכל סעיף אם הוא מנוסח בדיוק כפי שאנחנו היינו רוצים, כך אנחנו חותמים על חוזי שלום וכך איננו חותמים על חוזי שלום.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בכלל לא נזכר הצורך להגיע לחוזי שלום.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

אנחנו יכולים לפרש כך מה זה "שלום".

שר הבריאות י. ברזילי :

כאן מדובר על קווים ל"טרמס אוף רפרנס". נכון הוא שהם ניתנים לפירושים, קצת לכאן וקצת לכאן. נדמה לי שלנו יש עניין שלא אנחנו ניתן גושפנקא לפירושים המחמירים. לנו יש עניין לברר מה שאנחנו רוצים לברר. אבל שם הוא אומר שאנחנו צריכים לעזור למשא ומתן ישיר. הוא אומר את זה. אם כן למה אנחנו צריכים דווקא לפרש את זה כאילו שם זה איננו משא ומתן? שם כתוב assisting them זאת אומרת שתפקידו איננו בכלל להביא לסיכום שלו, אלא הוא צריך

לעזור לנו ולמדינות ערב להגיע למשא ומתן ישיר. זהו הפירוש שלנו. הוא מדבר על שלום that will embrace the withdrawal זאת אומרת שהמדובר רק בתנאי שלום.

הוא איננו אומר from all occupied territories או from the occupied territories. הוא אומר secured borders זאת אומרת לא כל השטחים, אלא שטחים שהם שטחי בטחון ושלום. זהו הפירוש שלנו. אנחנו צריכים לומר את הפירוש שלנו. אנחנו צריכים להגיש את הפירוש שלנו. כפי שאנחנו מפרשים את ההצעה הזאת. המונח international water ways הוא בפירוש שלנו תעלת סואץ ומיצרי טיראן. ואם האמריקאים יאמרו, הפירוש שלכם איננו הפירוש הנכון, לא זה הוא זה, נעמוד כמובן בפני סיטואציה אחרת. אבל נניח אם הם יאשרו את הפירוש הזה או לא יאשרו אותו, זה יהיה פירוש חד צדדי. איש איננו אומר שאנחנו צריכים להצביע בעד ההצעה האמריקאית. אבל אנחנו במצב שאיננו צריכים להצביע ואיננו צריכים להתנגד. השאלה היא, אם נפסול, האם איננו סוללים נתיב להצעה ההודית.

לי נדמה שבמצב דברים זה השאלה היא, האם אנחנו דבקים בהחלטה שקבלנו אתמול. בשבילנו ההצעה הנכונה היא זו הכוללת אלמנטים חיוביים אלה ואלה ואותם אנחנו צריכים למצוא בהצעה האמריקאית. אם הם יכחישו זאת, נעמוד בפני סיטואציה אחרת.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה להגיד פסוק ראשון כדי שלא תהיה כל אי הכנה. אני חושב שכמה בטווי-סגנון בדברי השר אבן, אם לא באו מתוך עייפות, מתח או עצבים, הם מיותרים. גם ככה הם מיותרים. אם הם באו מתוך מתח ועודף עצבים אפשר לסלוח לאנשים. אמרתי: הענין הוא לחוד, כי שני הדברים אינם קשורים, גם אם אני שולל מספר ביטויים. יכולים להיות שם 110 חברי כנסת, אבל פה יושבת הממשלה והיא סוברנית והיא אחראית.

בקשתי ממזכירת הממשלה פרוטוקול מ-25 בפברואר 1957 על ענין דומה ועל התפתחות דומה הדדית בממשלה, שראש הממשלה דאז התחיל את דבריו במלים "לא איש בשורה אני". בכנסת חזרנו על כך. קרה אסון בינו לבין אבן, ובר-יהודה המנוח הרחיק לכת ואמר מה שאמר, ואני חשבתי אז, וגם הממשלה חשבה בסופו של דבר בענין שהיה דומה - איני יודע אם בנוסח של המברקים או בסגנון. אבל זה הזכיר לי זאת.

אני שייך לאלה החושבים עליהם מי יודע איזה אסון הם יכולים להביא. אמר ברזילי בשקט שכולם הסכימו לסיכום הקונסטרוקטיבי של השר גלילי. אין זה משנה את הענין. אפשר היה אתמול לנאום את הנאום החזק ביותר נגד והיום לנאום אחרת. אנחנו דנים עכשיו בענין העדין ביותר. אחרי ששת הימים ידענו שיגיעו ימים כאלה ושעות כאלה. אז ב-25 בפברואר 1957 היה זה שלושה חודשים אחרי האטפה האחרונה שלנו בענין.

שאלתי אתמול ואני שואל היום - וזה שהשר אבן מחזק אותי בשאלות, אין בזה בעיני שום פסול: מה אנחנו רוצים? האם אנחנו רוצים שההצעה ההודית תתקבל? בכלל אין אנחנו נותנים הוראות למדינות. יש מדינות המצביעות נגדנו ואנחנו שואלים: לשם מה אנחנו עמלים בעדן? אני מתכוון למדינות אפריקאיות. ואנחנו אומרים שהגורמים יכולים להיות שונים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שלח לחמך.

שר האוצר פ. ספיר:

כן.

מספיק היה לקרוא פעם אחת על התשובה שקבלנו בינתיים מצרפת בענין האווירונים ששלמנו בעדם. ושמענו ממפקד חיל האויר מה הוא חושב על כך. ג'ונסון יכול היה לעשות בדיוק מה שעשה דה גול. כל רוגזו של דה גול הוא בגלל זה שהוא דיבר עם אבן והזהיר אותנו ואנחנו עשינו את ההיפך מזה. ההבדל בין הצרפתים ובין האמריקאים הוא שאנחנו עזרנו להעביר ממרתפי הזהב של האמריקאים כמיליארד דולר לצרפת. יש אפילו יחסים הוגנים בין מוכר וקונה. אבל איני נכנס עכשיו לכל הניתוחים האלה. מה אנחנו רוצים עכשיו? האם אנחנו רוצים עכשיו שתתקבל ההצעה ההודית או ההצעה היפאנית? סוף סוף אין אנחנו מצביעים במועצת הבטחון. אבל אנחנו יכולים לתאר לעצמנו שתתקבל החלטה ואנחנו לא נקיים אותה. נניח אם יגידו לנו לסגת מירושלים, איני צריך את אלתרמן, שמיר, בני מרשק והאחרים, שהממשלה תגיד כי על זה נילחם.

מדברים על שיגור השליח. אנחנו צריכים להסתמך על שיחה שהיתה לפני שבוע ויש מפרשים שונים. חלק אומר שזה בסתירה משוועת למה שאמר ג'ונסון ב-19 ביוני. אם הכוונה לסואץ, אפשר לדרוש ולכתוב סואץ, מיצרי טיראן, והמיצרים השלישיים שהזכיר השר ורהפטיג. אבל אצלי יש שאלה יסודית לפני הפרטים. אנחנו מוקפים. יש אומרים שענין רוסיה כאן מעורר דאגה. צרפת אומרת מה שהיא אומרת, ואתה אנחנו קשורים. כמיליארד דולר זהב או \$800,000,000 זהב ירדו ממרתפי הזהב האמריקאיים לצרפת, והאמריקאים יודעים זאת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

היה בזה גם מכספי השילומים.

שר האוצר פ. ספיר:

אמרתי מה שנתנו לצרפת.

נאמר שנגיד לנשיא ארצות הברית: רמית אותנו, "סדרת" אותנו, לא נלך אתך, ניאבק אתך. אני רוצה להיות פה לגמרי חופשי. קראנו בעתונות שראש הממשלה רוצה לנסוע לארצות הברית להפגש עם ג'ונסון. אני מניח שאין הוא נוסע להכיר אותו, אלא לדבר על דברים תכליתיים שיחזקו אותנו. מישו חושב שאנחנו לגמרי במצב קריטי, מישו חושב שאנחנו במצב קריטי פחות, אבל במצב קריטי. איך הדברים מצטרפים מבחינה הגיונית ומבחינת הרצון להיות בזירה הבינלאומית ולהיאבק? וגם לו הייתי חושב מה שחשב בר-יהודה ב-25 לפברואר 1957, שצריך לשלוח מיד לאבא אבן הודעת פיטורין, הייתי מפריד בין שני הדברים האלה ולא הייתי עושה את החשבון. היתה אז ישיבה קשה. בזכרוני נחרת הביטוי הראשון. איש בשורה רעה אנכי. במקרה ההוא זה לא היה כך. צריך היה לשמוע את כל העניין. אני מדבר על היחסים.

אבל אני חוזר אל העניין. נדמה לי שאתמול הסתכנתי. אני יכול להבין להרגשות על סגנון כזה. אבל אני חוזר ואומר, אולי מפני שאני בדעה כזאת. התקנאתי פה חמישה חודשים בכל החברים. ואני יודע מה שאומרים שנישאר בכל השטחים. בשלום איני מאמין, ולכן נישאר בשטחים. ראש הממשלה אומר כל פעם שהוא מפחד מפני היום שבו נגיע לשכת לשולחן הדיונים עם הערבים. אני מבין זאת ואין לי צורך בהסברה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל "השדכן" באמצע מפחיד אותי עוד יותר.

שר האוצר פ. ספיר:

ויש הבדל בין רע ובין רע כמיעוט. נאמר אתמול על ידי חברים אחדים שננסה להשפיע על האמריקאים שייטיבו את הצעתם. אני חוזר ואומר: צריך לעשות את הכל כדי שייטיבו את הצעתם. אני מבין שבשביל חברים מסביב לשולחן הזה ובשביל אלה בקהל שהתרגלו להתחנך לכך, שלא נמסור אף שעל אדמה,

בשבילים יהיו מספר משברים, אבל לפחות שזה יהיה במחיר השלום. לו היה דיון כאן והכל היה בסדר וצריך לגמור עם מיצרי טיראן ועם המיצרים החדשים שהוזכרו, וכל זה בלי סואץ, הייתי מסביר שאנחנו יכולים להיות בלי סואץ. אין זה תיאורטי. אבל כולם התאחדו מסביב לענין, שכל זמן שאין מדברים על שיחות שלום, יש לנו להסתמך על חמש הנקודות של ג'ונסון. יותר טוב להסתמך ולהחזיק בג'ונסון מאשר להסתמך רק על עצמנו.

כמובן אם אפשר להכשיל את הכל, כדי שלא תתקבל שום החלטה, היה טוב. אבל איני מתמצא בזה ואיני בטוח כמה זמן יתנו לנו לעשות זאת. אבל יש כמה פסוקים בהצעות אבן, מחוץ להתחלה והסוף: צריך להוציא את הדברים מהסיוט של מועצת הבטחון והעצרת.

לפני חדשים אחדים היה דיון על שיגור איש לענייני ירושלים. היו אנשים שפחדו שהנה עם בואו ירדו מים על הארץ. השליח בא, ישב וחזר ומים לא ירדו על הארץ.

לא הזמנתי את ההצעה אצל מר גולדברג. אני חוזר לסורי.

שר העבודה י. אלון:

לא יצאת עדיין מסורך.

שר האוצר פ. ספיר:

אני אומר שמה שאמרתי אמש שצריך להחזיק כל זמן שאפשר. יתכן שיגיע רגע כזה שנצטרך להנתק מהאמריקאים. זה יהיה רגע לא כל כך נעים אם נעשה את החשבון הכולל כולו. אנחנו מטפלים בשלבים הראשונים. לא הייתי רוצה להכנס לענין שיביא לידי סנקציות.

ודאי צריך אבן וכל שליח לקבל את מרות שולחיו. אבל לעצם הענין לא ראיתי אמש את האסון הכבד שיורד עלינו ואיני רואה זאת היום. אתמול אמרו שיש מנסחים. איני יודע מי הם חברי המשלחת. אין אבן שליט עליהם, אין הוא מהפנט אותם. הם נוסעים לשם כדי "לשמור" עליו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני מציע שנחליט לבקש את נשיא ארצות הברית, מה שהחלטנו אתמול, שראשית כל ינסה כדי להכשיל את ההצעה ההודית והיפאנית, להשתמש אפילו אם יהיה צורך בוטו; שנית: לשפר את ההצעה האמריקאית ולציין מה חסר בה לדעתנו: כריתת חוזי שלום והמשא ומתן הישיר, הזכרת תעלת סואץ ומיצרי טיראן בשם המפורש, ובוודאי להזכיר ענין גבולות מוסכמים. אלה הדברים שביחס אליהם אנו רשאים לפנות לנשיא. עלינו לומר שאנחנו מבקשים כדי להביא פעם לסידור שלום קבע באיזור לשפר את ההצעה שלו, אבל לא נאיים בזה שלא נשתף פעולה אתם. יחד עם זאת לא ניתן הסכמה להצעה שלהם. אנחנו גם איננו מחוייבים לתת הסכמתנו להצעה. אתמול נאמר שמר גולדברג אמר שאם לא יקבל את ההסכמה שלנו, לא יגישו את ההצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

להיפך, הוא אומר שהפסדנו איזו הזדמנות. גדעון רפאל אמר על פי האינסטרקציות שלנו: לא. עכשיו הוא הניח כבר את ההצעה על השולחן. הוא לא אמר שהוא מחכה לנו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אנחנו מבקשים שיכשילו את ההצעה ההודית והיפאנית ואנחנו מבקשים שישפרו את ההצעה האמריקאית. אין אנחנו מתחייבים היום לקבל את ההצעה כפי שיוחלט עליה. נראה קודם כל מה ייצא מן הענין הזה. ברזילי אומר

שאנחנו ניתן עכשיו את הפירושים שלנו. אבל הפירושים שלנו אינם כתובים. איננו מחוייבים היום לאיים שלא נשתף פעולה אתם. אם תיכשל ההצעה האמריקאית וגם ההצעה ההודית, זה יהיה ודאי הטוב ביותר. יכול להיות מצב ששום הצעה לא תתקבל. אם תתקבל ההצעה האמריקאית ויהיה ויכוח על הפירוש, הרי ממשלת ישראל היא ריבונית להחליט אם תרצה לשתף פעולה עם הנציג של או"ם או לא. זאת אני מציע כדי לא להחריף את העניין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כדי שתבין שאתה אינך מציע שום דבר חדש או שאינך מציע שום דבר הנחוץ. אין צורך להגיד לאנשינו שהם ישתדלו להכשיל או לבצע דבר. עכשיו אתה אומר שאנחנו רוצים לשפר את ההצעה האמריקאית. אם אנחנו רוצים בזאת, צריך שליחנו שם לפנות אל נשיא ארצות הברית ולהעמיד אותו על מה שחסר בהצעתם, אבל לא להגיד "בגדת בנו", אלא להגיד שזה חסר לדעתנו והפתרון לא יבוא אם לא יהיו בהצעה כל האלמנטים האלה והאלה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הטענה במברקים משם היתה, כאילו אנחנו מודיעים מראש שלא נשתף פעולה עם האמריקאים. אני מציע שלא יהיה האלמנט השלילי הזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אגב, אני מחפש שמישהו יסבירני וישכילני מה ההבדל הרב והחשוב בין ההצעה האמריקאית ובין ההצעה היפאנית.

מר י. תקוע:

בסעיף הפיננסי יש בכל זאת הבדל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

פה כתוב territories ושם כתוב all territories.

השר י. גלילי:

הממשלה החליטה שיש להודיע לנשיא ארצות הברית, כי ממשלת ישראל לא תוכל למרבה הצער לקבל את ההצעה האמריקאית ואף לא לשתף פעולה על בסיס הצעה זו, מאחר שאין בה חיוב מפורש של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב ואין בה חיוב ברור של חוזי שלום בין ישראל לבין מדינות ערב. השר קול מציע להשמיט אותו קטע האומר לא לשתף פעולה עם האמריקאים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אנחנו מבקשים לשפר את ההצעה האמריקאית, כי אם לא, לא יבוא פתרון קבע לבעיית השלום. עלינו להראות על החומרה של הדבר. יש רק להשמיט את הקטע שבו נאמר שלא נשתף פעולה אתם.

שר הבריאות י. ברזילי:

יש נוסח שישראל תוכל לתת יד רק להצעה שיש בה וכו'. הסיכום היה אחר. היה סיכום חיובי.

השר י. ספיר:

אני מצטרף לדעתו של השר קול שיש להשמיט קטע ידוע על אי שתוף פעולה אם יש בו כדי לגרות את הנשיא. אבל אין שום פסול בכך אם אנחנו אומרים שאין אנחנו יכולים לקבל את הצעתם, באשר חסרים בה אלמנטים אלה ואלה. הסיכוי לשיפורים בהצעה האמריקאית הוא לדעתי מופרך מעיקרו. ככל שהם ישפרו את ההצעה שלהם, לא מן הנמנע שזה יחזק את אלה שירצו להצביע בעד ההצעה ההודית והיפאנית.

השר אבן ימסור את ההחלטה שלנו. זה למעשה הפירוש שלנו לנוסח הסתום שבהצעת גולדברג. איני צריך לפרש יותר מזה. כי זאת היתה כל הזמן המדיניות שלנו. אנחנו מוסרים את הפירוש שלנו כפי שאנו מבינים. שתיהן גמורה יכולה להתפרש שאנחנו מסכימים לכל פירוש. יש להוציא מההחלטה כל ענין של אי פעולה שיכול להרגיז, אבל לא נציע שום תיקונים להצעה האמריקאית. התביעה שלנו היתה שהשר אבן יתראה עם ג'ונסון. לי יש הרושם שכוונת המברק שלו לא להתראות עם ג'ונסון.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

כשהוא אומר שבדעתו לפנות לג'ונסון, הכוונה כנראה בכתב. הוא רוצה לבקש מג'ונסון פירוש להחלטה שלו. אם יוכל, יתראה אתו.

השר י. ספיר:

כוונתנו היתה שיתראה אתו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

במכתב יכול להיות גרוע יותר. הוא יכול לענות לו

בכתב שהוא איננו חושב כך.

גם אתה אומר לעשות הכל נגד שתי ההצעות, ההצעה
 ההודית והיפאנית. אני חוזר שוב, לפי עניות דעתי אין הבדל בין ההצעה היפאנית
 ובין ההצעה האמריקאית. אלא שבהצעה האמריקאית כתוב withdrawal of territories
 ולא רק territory ושם כתוב all territories.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אתמול זה לא היה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היום יש territories.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

ההבדל הוא כי בהצעה היפאנית יש occupied territories. שנית: יש הבדל בסדר. אצל האמריקאים מופיע קודם חופש השיט ואחר כך
 פתרון צודק של בעיית הפליטים. אצל היפאנים מתחילים בפתרון צודק של בעיית
 הפליטים ורק אחרי כן בא הענין של חופש השיט. ועוד: בשתי ההצעות מדובר בהתחלה
 בשלום. אבל בהצעה האמריקאית נאמר: will assist the parties in seeking
 solution אבל אצל היפאנים יש רק: and in seeking a just and lasting peace...

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אולי אפשר להפסיק את הויכוח ולסכם?

שר הבטחון מ. דיין:

יש פה מספר שאלות מעשיות.

אני מבין ששר החוץ מבקש שהממשלה תסמיך אותו הסמכה בלעדית, להצהיר הצהרות ולנהל את המאבק הזה. אני חבר ממשלה, השר קול, וקראתי מברק, הוזמנתי הנה לשעה אחת, ופה אני קורא ששר החוץ מבקש שאנחנו נסמיך אותו הסמכה בלעדית לנהל את המערכה הזאת, להצהיר הצהרות וכו'. אני מדבר על הטון של תרעומת על מה שהממשלה החליטה. אבל אני אינני בעד זה שהממשלה תסמיך אותו הסמכה בלעדית זאת. איני בעד זה שניענה לבקשתו ולהצעתו כפי שהיא מופיעה במברקו. הוא יכול לעשות מה שהוא מוצא לנכון לעשות במסגרת תפקידו. אבל אם הוא מבקש הסמכה בלעדית, אני כחבר ממשלה איני בעד זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ישנם כאלה העושים זאת מבלי לבקש אסמכה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר שפירא, אין זה דומה. פה עכשיו בכת העין. אין זה דומה למה שחבר אומר בהזדמנות.

שר הבטחון מ. דיין:

(א) הוא מבקש הסמכה בלעדית. אני מביע את דעתי שאיני מציע להענות לבקשתו זו.

(ב) השאלה של עמדת ישראל קשורה לדעתי היום בשלשה דברים בנושא אחד אופרטיבי איך ננהג למעשה בכמה דברים לאחר ההחלטה: (א) בקשרים בינינו ובין שליח האו"ם, אם הוא יהיה; (ב) בפנינוי השטחים אם ייתבע מאיתנו; (ג) בשאלת הסואץ. אם אין חברי ממשלה המציעים שהממשלה תקבל עמדה אחרת, הרי עמדתה

של הממשלה היא - ואני מציע שהדבר הזה ייאמר - אין זה צריך להיות מוחלט, כי ההחלטה קיימת; אני חושב שהדבר הזה צריך להאמר עכשיו גם לנציגים שלנו באו"ם וגם לאמריקאים. אני מדבר על שינויים בהחלטה האמריקאית. בכלל האמריקאים מחליטים החלטות בשמם. איננו צריכים אפילו להצביע במועצת הבטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איננו צריכים? איננו יכולים.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל ביחסים בינינו ובין האמריקאים, כאשר הם אפילו מבקשים מאיתנו שאנו נסכים למתן נשק ללוב, ודאי בענין הנוגע לנו, אני חושב שיש מישהו תמים הסבור שהאמריקאים אינם מתעניינים בריאקציה שלנו, בגישתנו להצעות שלהם. כדי שיהיו בינינו יחסי עבודה למחרת ההחלטה, אנחנו צריכים לומר להם ערב ההחלטה מה תהיה ההתנהגות שלנו, כפי שהממשלה רואה, למחרת ההחלטה.

אני רוצה לחזור על הניסוח שבעבר: ישראל תזדהה עם הצעה אמריקאית בדבר נציג או"ם, אם תפקידו יהיה אך ורק להפגיש את הצדדים למשא ומתן ישיר ביניהם. יכול להיות שזו תהיה הצעה. במידה שאני קורא את ההצעה האמריקאית, זה לא נאמר שם. אבל יכול להיות שיהיה בענין זה פירוש מוסמך מטעם האמריקאים. אני פרשן אמריקאי שיגיד כי זו הכוונה שלהם. אז לא יהיה קונפליקט בינינו ובין האמריקאים. יכול להיות שיהיה אז קונפליקט בינינו ובין או-תאנט. אנו נגיד לאמריקאים שישראל תשתף פעולה בענין נציג או"ם אך ורק אם תפקידו יהיה להפגיש את הצדדים למשא ומתן ישיר ביניהם.

שנית: ישראל תהיה מוכנה לדון בשינויים בקווי הפסקת האש (אני רוצה להזכיר את המילה "נסיגה") רק במסגרת החלפתם בחוזי שלום. נאמר: נדון בשינויים בקווי הפסקת האש רק במסגרת החלפתם או המרתם בחוזי שלום.

זוהי עמדתנו. לדעתי צריך לחזור ולהדגיש זאת.

שלישת: ישראל רואה בשיט חופשי לאניותיה בסואץ ובטיראן, תנאי לכל הסדר בסכסוך הנוכחי.

את הדברים האלה לדעתי עלינו לומר לעצמנו. כשאנחנו קוראים את ההצעה הזאת, אני ער כמו כל חבר אחר, ואולי יותר, לשאלה של יחסים בינינו ובין אמריקה, קודם כל בקשר לנשק, ודווקא בגלל זה אני רוצה ללכת בעיניים עצומות ומחר למצוא את עצמנו במצב שיש קונפליקט בינינו ובינם משום שהתעלמנו מנקודות מסוימות. אני מציע לא לתת פרשנות בהצעה האמריקנית, אבל לומר לאמריקנים שזוהי עמדתנו ושזו תהיה התנהגותנו. אם כפי שאבא אבן אומר, זהו בדיוק מה שכתוב בהצעתם - יפה מאוד, לא יהיה קונפליקט בינינו ובינם. אם זה איננו בדיוק מה שכתוב בהצעתם, ועד כמה שאני מצליח לפרש, מה שכתוב בהצעתם זה רחוק מלהיות זאת - אין אנו אחראים בעד ההצעה האמריקאית, אבל הם צריכים לדעת מהי עמדת ממשלת ישראל ושהעמדה הזאת תקבע את התנהגותנו מחר ומחרתיים לכשיבוא שליח או"ם ולכשיאמרו לנו לסגת מהשטחים וכאשר יאמרו לנו להתרחק מתעלת סואץ.

אחרת הוא אם יש חברים שהם בעד הכנסת שינוי בעמדתנו זו. אבל אם אין שינוי, צריך להיות שולחן נקי בינינו ובין האמריקאים לפני שידונו על ההצעה ויצביעו עליה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו אומרים ביחס לשליח, בתנאי שהוא יטפל רק בזאת וזאת, כן אנו אומרים מהי עמדתנו ועמידתנו על תעלת הסואץ וכן גם שינוי קווי הפסקת האש כך וכך. אולם אין אנו אומרים שום דבר ביחס לפליטים. פה צריך למסור משהו, כי העולם עכשיו מרוכז בעניין זה.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

שר הבטחון איננו מתכוון לדבר פומבי.

שר הבטחון מ. דיין:

איני מדבר על החלטה פומבית, אלא על הודעה לאמריקאים בכתב. בענין הפליטים אין החלטת הממשלה. כל הדברים שאמרתי הם דברים שקיימות עליהם החלטות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בענין הפליטים יש עמדה מימים ימימה שאנחנו להסדר בינלאומי-אזורי ניתן יד.

שר הבטחון מ. דיין:

נדמה לי שזה איננו עומד בסתירה עם מה שהם אומרים. אנחנו בעיקר אומרים "הסדר אזורי". ואולי יש כאן סתירה. אבל נאמר לגבי הפליטים בלשון חיובית, שישראל רואה צורך חיובי בפתרון בעית הפליטים במסגרת שלום ובהסדר אזורי.

שר האוצר פ. ספיר:

אני צריך לומר פסוק של הבהרה. אם התיחסו פה אלי שמציעים לוותר על שיט בסואץ, לא אמרתי זאת. אמרתי: אם נגיע פעם לדבור על הסדר שלום וננניח שזו תהיה הנקודה, אמרתי שאני חושב כי אז נוכל להיות בלי זה. אבל עכשיו ישנה החלטה בכלל שאנחנו רוצים לדבר על שלום ועד אז אנחנו יושבים במקומות שאנחנו יושבים, ואיש אינו מציע היום שתהיה החלטה אחרת.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

מבחינת נקודת הפירוש רציתי להבהיר, כי המחשבה הזאת עלתה אצלנו אמש אחרי ישיבת הממשלה. יש שתי דרכים לכך. ישנה הצעת שר הבטחון ששר החוץ יכתוב לנשיא או לגולדברג, שזה הפירוש שלנו לגבי ההצעה הזאת.

שר הבטחון מ. דיין:

זה בדיוק ההיפך ממה שאמרתי. איני מציע שנעשה איזו פרשנות להצעה האמריקאית, אלא שנודיע כי זו היתה החלטת ממשלת ישראל בעבר ולפיה ננהג בעתיד.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

רציתי לשאול: אנחנו מודיעים על מדיניותנו, אבל בנוסף לזה אומרים, האם אפשר לקבל איזה פירוש שמחייב אותם לקראת ביצוע ההחלטה שלהם?

שר העבודה י. אלון:

שיפור.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

שיפור אי אפשר להשיג, אבל אם יתנו לנו פירוש שלהם, הפירוש ששר החוץ כותב שהוא הבין, לאמור כי ההצעה האמריקאית אינה תובעת שום פעולה ישראלית עד לכינון השלום ושלא היה עד כה אף מיסמך כה קרוב לעמדתנו ושהבהלה שתקפה את המצרים והסובייטים מובנת לחלוטין, ושזה פשוט לא נכון לומר

שההצעה שוללת את תביעתנו לחוזי שלום; ההצעה מטילה על הצדדים במפורש את האחריות לעיכוב פתרונות ומסמיכה את הנציג לעמוד לרשות הצדדים במלאכה זו, דהיינו, אין היא מטילה עליה שום סמכות מחייבת.

שר הבטחון מ. דיין:

זוהי פרשנות של השר אבן.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

היא מחייבת כינון שלום קבע ובר קיימא, מבלי לפסול שום צורה יורידית של שלום. פירוש הדבר, שאם נוסף להצעה שמציע שר הבטחון יוכל השר אבן לקבל מהם פירוש כזה.

שר הבטחון מ. דיין:

כתוב פה שהפירוש יהיה כי קביעת השלום והגבולות תהיה על ידי הצדדים עצמם. אולם לא נאמר שם כי כל עוד אין שלום אין נסיגה.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

את זאת רציתי להציע.

שר הבטחון מ. דיין:

איני מאמין שיתנו פירוש כזה. אם אבן יצליח להשיג זאת - אדרבה. אבן אינו מציע זאת.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

אבן מציע להשיג מהם פירוש, שהכוונה שלהם בזה לקביעת שלום ולקביעת הגבולות על ידי צדדים. הייתי רוצה שיוסיפו שאין תזוזת כוחות ישראלים בלי שלום.

שר הבטחון מ. דיין:

את זאת אתה אומר.

השר י. גלילי:

אם לא ישיג זאת, מכל מקום יתן את הנוסח של השר דיין.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אינך מציע שום דבר בענין International

.waterways

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

חופש השיט כתוב בהודעת שר הבטחון.

מר י. תקוע:

התשובה היא פשוטה מצד האמריקנים, שאי אפשר להכניס תיקונים לגוף ההצעה. לא העלינו עדיין את האפשרות הזאת של פירושים להצעה. אפשר לחזור עליה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

מר תקוע, כשמניחים הצעה על השולחן, נואמים אחרי זה. יש חשיבות לכך, כי בדיבור ייאמר שהכוונה למיצרי טיראן ולתעלת סואץ. אין זה שינוי ההחלטה.

שר האוצר פ. ספיר:

במקום שנאמר all states ייאמר Arab states and

.Israel

שר העבודה י. אלון:

שום אסון לא קרה מאז החלטתנו אמש. לאחר ששמעתי את המברקים האחרונים של שר החוץ, לא שיניתי את דעתי לגבי חומרת ההצעה האמריקנית במועצת הבטחון, ומה גם שהשגריר גולדברג טוען שההצעה שהונחה על שולחן מועצת הבטחון תואמת את חמש הנקודות של ג'ונסון, כלומר יש כאן חומרה נוספת, כי זו הפעם הראשונה שאנחנו מקבלים פירוש על ידי אישיות מוסמכת, מה הן חמש הנקודות של ג'ונסון. לא די שחמש הנקודות לכשעצמן אינן מספקות אותנו, הפירוש עוד מחמיר. אמנם לא אציע להכריז מלחמה על אמריקה, אל תדאג שר הפנים.

שנית, מפליא אותי הפירוש של שר החוץ שלנו, שגם הוא אינו רואה סתירה בין ההצעה האמריקנית החדשה לבין נאומו של ג'ונסון, כאשר נאומו של ג'ונסון הוא פחות טוב מההחלטה המקורית של עצרת האומות המאוחדות בעניין קווי הפסקת האש. היות ואין ספק שיש כאן מאמץ גם להפיס את דעתו של חוסיין וגם לא להוציא אותנו מן הכלים, אני מחשיב את העובדה שהאמריקנים ידעו בצורה זו או אחרת מה יחסנו האמיתי להצעתם ומה דאגתנו האמיתית, כי ככל שנקדים להעמיד אותם על חומרת יחסנו-אנו, יש תקווה שנימנע אולי מסכסוך חמור יותר אתם

בשליבים מאוחרים יותר. אם אנחנו נגלה יחס קל לצעד הראשון שלהם, יבואו צעדים נוספים מהר יותר משהם עלולים לבוא בדרך הרגילה. אינני מחשיד שום איש, אבל אני גם לא מוציא מכלל אפשרות שלגולדברג היתה הרגשה בשלב הראשון שישראל לא תראה בזה משום פגיעה. זוהי הרגשתי ואני מודאג מזה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

בראדיו נאמר שדובר ישראל באו"ם לא כל כך שבע רצון מההצעה האמריקנית, אבל רואה בזה...

שר הבטחון מ. דיין :

ב"דבר" כתוב שישראל הביעה אכזבה מהצעת הנגד האמריקנית, אולם הדובר הישראלי הוסיף, כי ממשלתו תוכל לחיות עם ההצעה האמריקנית.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

זו היתה הודעה לא טובה.

שר העבודה י. אלון :

אין אני מוציא מכלל אפשרות שכאילו היתה הסכמה לפני המעשה. אין אני אומר זאת כלפי שר החוץ. אבל יש איזה הגיון בטיעון של השר אבן בכל הנוגע לטקטיקה להפלת ההצעה ההודית. הוא יושב שם, הוא מנהל מערכה, הוא מקיים קשרים עם המשלחת האמריקאית ועם המשלחות האחרות, הוא אינו רוצה להיות תלוי ב"זנבו" בישיבות שלנו הנמשכות ארבע שעות על כל סעיף וסעיף. אפילו אם מטילים קרב כזה על אלוף פיקוד, נותנים לו סמכויות מסויימות.

לדעתי צריך ללכת לקראת השר אבן, פרט לנקודה אחת, והיא, שבשום פנים ואופן לא יתן את הסכמתו לנוסחה האמריקנית. אינני מתאר לעצמי שלו אני הייתי שר החוץ, הייתי יכול אחרת לעבוד, ואילו דיין היה שר החוץ, יכול היה אחרת לעבוד. זהו מינימום, ששר החוץ, אם נותנים לו אמון, צריך לתת לו מבחינת חופש ההכרעה.

יש שינוי אצל אבן גם מהמברק הראשון עד המברק האחרון. אני חושב כי התגובה של ראש הממשלה שהיתה אתמול, היתה במקומה, והפירוש שאנחנו נתנו להצעה האמריקנית הוא הנכון, ולא של שר החוץ. אבל במברק האחרון מתקרב כבר השר אבן לעמדת הממשלה, כאשר הוא אומר שהוא רוצה להביא את עמדת הממשלה במסיבת עיתונאים שיערוך לפני כינוס מועצת הבטחון. זה אמצעי חריף. מסיבת עיתונאים באמריקה על ידי שר החוץ שמביא לציבור את עמדת הממשלה שלו, המסתייגת מעמדת אמריקה, זהו צעד חריף. איך זה עולה בקנה אחד עם המברק הראשון, אינני יודע, אבל זה מוצא חן בעיני.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הוא ידבר ככה שיוכלו להבין גם כך וגם אחרת.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

השר אלון, זוהי הצעתך?

שר העבודה י. אלון:

את זאת השר אבן מציע. המברק האחרון של אבן מתקן את מברקו הראשון. הוא מבקש סמכות מהממשלה לפעול בנדון. אני מציע לתת לו סמכות מינוס הסכמה מצדנו לנוסח האמריקאי. שנית, הוא מציע לקיים מסיבת עיתונאים לפני ישיבת מועצת הבטחון, ובה יציג את עמדת הממשלה, כדרכו הוא, את ההסתייגות של

ישראל מההצעה האמריקנית.

שר המשטרה א. ששון:

לא מההצעה האמריקנית.

שר העבודה י. אלון:

מכל ההצעות. אני הייתי מציג את זה בצורה חיובית. מוכרחים למצוא דרך שהאמריקנים יידעו את מורת רוחנו מההצעה שלהם. יעשה זאת בצורה שהוא ימצא לנכון, אם על ידי מסירת איגרת או פנייה באיזו דרך שהיא. את זאת לא אכתוב לו. הנשיא איננו כתובת תמידית. הוא קיבל את שר החוץ לפני בואו של חוסיין. עכשיו זה יהיה איזון. ימסור אכן את איגרתו לראסק או לגולדברג, זה עניינו הוא. אבל ברור שהנקודות שעליהן דיברנו צריכות לבוא לידיעת ממשלת ארה"ב.

אני יודע שאי אפשר לשנות את ההצעה במועצת הבטחון אבל אילו יכול היה השר אבן להשיג משגריר ארה"ב באו"ם, גולדברג, שבדבריו יתן קצת פירושים קרובים יותר לעמדות הקודמות של ארצות הברית - יהיה בזה הישג גדול, כי זה נכנס לפרוטוקול.

אני מציע למנסחים שלנו, לא להשתמש במושג "ישראל לא תשתף פעולה", כלומר, אני מציע שלא נודיע כבר לאמריקה על non-cooperation. non-cooperation במאבקים לאומיים ובינלאומיים נחשב כביטוי חריף. אני מציע לדבר על disappointment, על הדאגה שלנו ולהשמיט את העניין של non-cooperation. רק בעניין השליח של המזכיר הכללי יכול להיות אי שיתוף פעולה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתם תתפלאו, אבל אשאל דווקא שאלה בכיוון הפוך.
הודעת השר אבן ומתן פומביות לעמדת ממשלת ישראל לפני ההצבעה במועצת הכטחון יכולה לגרות את כל אלה שצריכים להצביע שם ויכולה לקלקל את העסק. אם הוא חושב שיפנה אל הנשיא ויקבל ממנו איזה דבר בכתב שיש לזה ערך, שבו יאמר הנשיא איך הוא רואה את הדבר הזה, אני מבין. אבל הודעה פומבית למסור, דומני שטוב יותר לעשות יום לאחר ההצבעה, אם כבר הולכים בדרך זו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

נדמה לי שזו הערה נכונה.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

יש צורך להודיע לאמריקנים את עמדתנו ויש צורך להשיג מהם פירוש, ואז יש זמן למסור הודעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

את ההודעה יוכל למסור אחר כך.

שר התחבורה מ. כרמל:

דווקא בענין זה אפשר לסמוך על אבן.

שר האוצר פ. ספיר:

ימסור את החלטת הממשלה ויסביר אותה.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם למסור את ההודעה לפני ההצבעה במועצת הבטחון או לאחריה, על זה יחליט הוא. אשר לעצם תוכן ההודעה: הממשלה יכולה לסמוך ידה על החלטה שיש בה חיוב מפורש של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב לכרייתת חוזה שלום על יסוד של גבולות בטוחים ומוסכמים בין ישראל ובין מדינות ערב ופתרון קונסטרוקטיבי של בעיות הפליטים. הממשלה תוכל לשתף פעולה עם נציג האו"ם, שתפקידו יהיה להפגיש את הצדדים לשם משא ומתן ישיר זה. זה לדעתי צריך להיות תוכן ההודעה, היינו, הודעה שהיא קונסטרוקטיבית, כלומר מה היא ההחלטה שאתה אנחנו יכולים לשתף פעולה ולא נאמר במה לא תשתף ישראל פעולה. איננו צריכים לומר שאנחנו מסכימים או מתנגדים להצעה האמריקאית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה מדבר על "פתרון קונסטרוקטיבי". מי צריך את

הפתרון הקונסטרוקטיבי - אנחנו?

שר הבריאות י. ברזילי:

המשא ומתן הזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מתנגד לזה. אפשר לומר, כפי שכבר אמרנו,

לתרום להסדר הכללי לפתרון האזורי.

שר הבריאות י. ברזילי:

אבל המשא ומתן הוא אלמנט של עניין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל אינני רוצה שיוכלו להגיד לנו, "אתם הסכמתם למצוא פתרון לעניין הפליטים". אנחנו יכולים לעזור רק באנחה.

השר י. גלילי:

אין להשתמט מלהשיב על שני אלמנטים אופרטיביים, שעליהם החליטה הממשלה אתמול: (א) מטילים על שר החוץ להודיע לנשיא ארה"ב הודעה מסויימת; (ב) כי בהודעה ששר החוץ ימסור לנשיא ארה"ב בשם ממשלת ישראל ייאמר, שהממשלה לא תוכל לקבל את ההצעה האמריקנית ולא תוכל לשתף פעולה על בסיס החלטה זו. שר החוץ מערער על שני האלמנטים האופרטיביים האלה מאחר ויש לו דעה אחרת על תוכנה של ההצעה האמריקנית.

החלטנו אתמול לפנות אל נשיא ארה"ב ולבקשו להכשיל את קבלת ההצעות שהוגשו מטעם הודו ויפן או כל הצעה עויינת אחרת, עד כדי שימוש בזכותה של ארה"ב להטיל וטו; שנית, החלטנו להודיע לנשיא ארה"ב כי ממשלת ישראל לא תוכל לקבל את ההצעה האמריקנית ולא תוכל לשתף פעולה על בסיס החלטה זו, מאחר שאין בה יסודות אלה ואלה. אפשר להניח את הגירסה הקונסטרוקטיבית האומרת, להודיע לנשיא ארה"ב כי למרבה הצער לא תוכל ישראל לקבל הצעה, אלא אם יהיו בה חיוב מפורש של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב וחיוב ברור של חוזי שלום בין ישראל למדינות ערב, והבטחת חופש שיט בתעלת סואץ ובמיצרי טיראן.

לכן השאלה הראשונה המתייצבת בקשר לערעורו, היא, האם אנחנו מקבלים את ערעורו של שר החוץ בשני האלמנטים - בפנייה אל נשיא ארה"ב.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

לזה הוא מסכים, לבקש את נשיא ארה"ב להכשיל
ההצעה ההודית והיפאנית. הוא גם מסכים לנסות לשפר את ההצעה האמריקאית על ידי
מתן פירוש מוסמך מצדם אלינו.

השר י. גלילי:

אינני אומר שהוא איננו מציע לפנות לנשיא ארה"ב
בעניין שלום. אבל פה נתקבלה החלטה על אי קבלת ההצעה האמריקאית ועל אי שיתוף
פעולה אתם על בסיס הצעה זו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

היתה הצעה להוציא את העניין של אי שיתוף פעולה.

שר האוצר פ. ספיר:

ההצעה הקונסטרוקטיבית שהציעו אתמול השרים אלון

וגלילי.

השר י. גלילי:

אמנם אני בטוח שישנה עצבנות. אבל זה טיבם של
דברים שהם כתובים, שהם צריכים להיות בהירים. אני שואל: האם ההצעה היא לשנות את
ההחלטה מאתמול, להודיע לנשיא ארה"ב שממשלת ישראל לא תוכל לקבל את ההצעה
האמריקאית וכו'?

שר העבודה י. אלון:

במקום "להודיע לנשיא ארה"ב", אני מציע לכתוב

"להודיע לממשלת ארה"ב".

השר י. ספיר:

העניין של הפנייה אל הנשיא בא מבחינת החומרה

והדחיפות של העניין.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

עניין הנשיא בא בגלל ביקורו של חוסיין.

השר י. גלילי:

האם ישנה הצעה מוסכמת ליד השולחן הזה, לשלוף

מתוך ההצעה את האלמנט השלילי, את ההודעה על אי שיתוף פעולה?

שר הבריאות י. ברזילי:

לכתוב את החיובי, שישראל תוכל לשתף פעולה אם

ההחלטה מושתתת על יסודות אלה ואלה.

השר י. גלילי:

לשלוף את השלילי ולהמיר את השלילי בחיובי.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

אני מציע לא להעמיד את זה על חודו של שיתוף פעולה או אי שיתוף פעולה עם ארה"ב. יהיה הנוסח של שר הבטחון, ושר החוץ יודיע לממשלת ארה"ב את עמדת ממשלת ישראל, מבלי לפגוע בהצעה שלהם. שנית: שר החוץ יבקש פירוש מוסמך לפי הגדרתו או לפי הגדרתו או לפי התוספת שהציעו, על עמדתם. רצוי שדבר זה ייעשה בנאום במועצת הבטחון או במסמך סודי. אולם אין להעמיד את העניין על חודו של שיתוף פעולה או אי שיתוף פעולה עם ארה"ב. לא הגענו למצב שנוכל להתנגד לארה"ב. אם נגיע בפומבי להתנגשות כזו, עמדתנו כלפי מדינות אחרות תהיה גרועה יותר. יש להבטיח רק שיודיע לנשיא את החלטות הממשלה לפני שהנשיא ייפגש עם חוסיין, וכן שינסה לקבל אצלם פירוש מוסמך בהודעה פומבית או במסמך סודי שיופנה אלינו, שאין תזוזת כוחות בלי חוזה שלום, ואם זה יהיה לפחות הנוסח שמציע השר אבן, יש לקבל את הפירוש שלהם. כן גם יודיע שישאל תזדהה עם ההצעה לשיגור נציג או"ם רק אם תפקידו יהיה להפגיש את הצדדים לשם משא ומתן ישיר, שהיא מוכנה לדון רק על כריתת חוזה-שלום שהיא רואה בחופש השיט במיצרי טיראן ובתעלת סואץ תנאי לכל הסדר. אבל אין להיכנס לבעיה אם לשתף פעולה או לא לשתף פעולה.

שר האוצר פ. ספיר:

זה הוצע אמש על ידי השרים אלון וגלילי וזה ישנו

במברק של השר אבן.

שר הבטחון מ. דיין:

אם יעל אומרת שזהו הנוסח, טוב.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

הוספת נקודה בענין הפליטים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לשם מה זה נחוץ?

שר הבטחון מ. דיין:

כי אשכול ביקש זאת.

שר האוצר פ. ספיר:

על הפליטים אני מקבל פה מה שאמר ראש הממשלה. יש לנו פורמולה מקודם שאנו חוזרים עליה 15-20 שנה.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

פתרון הפליטים יימצא במסגרת הסדר בינלאומי ואזורי. במסגרת כזאת תעשה ישראל כמיטב יכולתה או תתרום וכו'.

שר האוצר פ. ספיר:

יש לנו החלטות בענין זה. אמרנו רק שאנחנו רוצים לשלב את ההחלטות האלה באופן קונסטרוקטיבי בהצעות השר אבן במקום הפסוק של אתמול. מדוע אנחנו צריכים לקבל בכל פעם הצעות חדשות כדי שנסתבך בעצמנו? יש החלטות ברורות בעניין זה, שאיש אינו מתכחש להן. אומרים שמוציאים רק פסוק אחד המדבר על "אי שיתוף פעולה", כל היתר נשאר.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

איננו רוצים להעמיד את שר החוץ במצב שהוא מדבר
אתם על שיתוף פעולה או אי שיתוף פעולה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מוציאים את עניין אי שיתוף הפעולה.

שר הבריאות י. ברזילי:

נוסח הממשלה יאמר שישראל תסמוך על החלטה
שפירושה כזה וכזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היא רואה את הצד החיובי שבדבר.

שר העבודה י. אלון:

אילו אנחנו יכולנו להגיש הצעה, היינו מגישים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חדל להבין את הרוגזה, כאשר אבן מציע שהוא
יפנה במכתב, שהוא ידרוש הסברים, איזה הבטחות ופירושים. הרגוני נא הרוג, אני
חדל להבין.

שר העבודה י. אלון:

המברק השני סותר את הראשון.

השר י. גלילי:

אני מציע את ההצעות הבאות:

(א) מן ההחלטה של אמש יושמטו המלים המדברות על דבר הימנעות ישראל משיתוף פעולה על בסיס ההחלטה האמריקאית.

(ב) שר החוץ יחזור ויביא לידיעתה של ממשלת ארצות הברית את עיקרי מדיניותה של ממשלת ישראל, הרי הם: א. ישראל חותרת לשלום של קיימא בינה לבין שכנותיה, אשר בו בלבד הפתרון למשבר החמור השורר באזור זה עשויים שנה. ב. השלום יושג אך בדרך של כריתת חוזה שלום בין ישראל לבין שכנותיה על ידי משא ומתן ישיר ביניהן, ובהם הערובה להסדרת הבעיות השנויות במחלוקת. ג. תנאי לשלום הוא חופש השיט בתעלת סואץ ובמיצרי טיראן.

(ג) כן יודגש הקטע שישראל רואה את הדרך להסדרת גבולות מוסכמים ובטוחים בינה ובין שכנותיה רק במסגרת של חוזה שלום.

(ד) ביחס לנציג: ישראל רואה מקום לנציג או"ם שיפעל במזרח התיכון שתפקידו יהיה להביא את הצדדים למשא ומתן ישיר.

(ה) שר החוץ יעשה נסיון לשפר את ההצעות האמריקאיות על ידי מערך של הסברה. שר החוץ ימסור הודעה פומבית על סף חידוש הדיונים במועצת הבטחון, בהתאם להכרזות הממשלה.

שר הבריאות י. ברזילי:

שר החוץ ישקול אם יעשה זאת על סף הדיונים או

אחרי ההצבעה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

להשאיר את בחירת המועד לשר אבן.

השר י. גלילי:

טוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דומני שבענין הגבולות זה לא בדיוק הנוסח של

אתמול. משה דיין אמר היום דבר אחר שנראה לי.

השר י. גלילי:

ישראל רואה את הדרך להסדר הגבולות במסגרת חוזי

שלום. הוספתי שתי מלים "מוסכמים ובטוחים": "ישראל רואה את הדרך להסדר גבולות מוסכמים ובטוחים במסגרת חוזי שלום".

שר הבטחון מ. דיין:

ישנם לדעתי שלושה נושאים אופרטיביים, שאנחנו

עומדים בפניהם ואנחנו צריכים לדעתי לקבוע - גם עם התיקונים שמציעים בהצעת גלילי - שהדבר הזה ייאמר לאמריקאים בהקדם, אם לנשיא או בדרג אחר. לחוסיין מותר

לומר שהוא לא יסכים למשהו, לנאצר מותר לומר שהוא לא יסכים למשהו - לנו אסור?
מסיבת עתונאים יוכל אבן לעשות מתי שהוא רוצה, אבל לאמריקאים הוא צריך למסור את
הדברים בהקדם.

ישנם שלושה דברים אופרטיביים:

(א) הדרישה העיקרית שנדרשת מאתנו או שתידרש
מאתנו תהיה נסיגת הכוחות מהשטחים המוחזקים. עמדתנו: ישראל תהיה מוכנה לדון
בשינוי בקווי הספקת האש רק במסגרת החלפתם בחוזי שלום. אין כל תזוזת כוחות לפני
זה.

(ב) עניין שליח או"ם. ישראל תזדהה עם ההצעה
האמריקאית בעניין שליח או"ם רק אם תפקידו יהיה להפגיש את שני הצדדים לשם משא
ומתן ישיר ביניהם.

(ג) ישראל רואה שיט חופשי במיצרי טיראן ובתעלת
סואץ כתנאי לכל הסדר של הסכסוך.

(ד) לפי הערת ראש הממשלה: ישראל רואה צורך חיוני
בפתרון בעית הפליטים ותפעל לשם כך במדה שהדבר הזה ייעשה במסגרת תכנית אזורית.

עלינו להביא את עמדתנו לאמריקאים בהקדם וזה
יקבע את ההתנהגות שלנו בשאלות האלה.

השר י. ספיר:

איני יודע מדוע שר הבטחון מציע שנזדהה עם משהו
הקשור בעניין זה של השליח. יש הנוסחה של אמש ואנחנו יכולים להגיד שיש מקום
לנציג או"ם שיפעל במזרח התיכון, כאשר תפקידו יהיה להביא את הצדדים למשא ומתן

ישיר ביניהם.

שר הבטחון מ. דיין:

זה אינו חשוב.

השר י. ספיר:

אנחנו אומרים באופן ברור מאוד ביחס לגבולות מוסכמים ובטוחים, שנהיה מוכנים לדון עליהם יחד עם חוזי שלום. בפעם הראשונה יהיה איפוא באיזו החלטה או הודעה של ממשלת ישראל למישהו שאנחנו מדברים על נסיגה. למה אני צריך להכניס את זה? הם אומרים, עליכם לסגת, האם עלי להכניס את זה בהודעתי, אם כי בתנאי מסויים, בעת שאוכל לומר את דברי בלי קבלת חצי דין על דברים שהם אומרים במפורש?

השר י. גלילי:

נאמר: עד לחוזי שלום נשארים בתוקפם קווי הפסקת

האש.

השר י. ספיר:

את זאת החלטנו כבר פעמיים או שלוש.

מר י. תקוע:

אולי אפשר לומר, שישראל תהיה מוכנה להחליף קווי

הפסקת האש בגבולות שייקבעו בהסדרי שלום בינה ובין המדינות הערביות?

שר הבטחון מ. דיין:

ישראל מוכנה לדון בשינויים בקווי הפסקת האש רק

במסגרת של חוזי שלום.

שר העבודה י. אלון:

אני חושב שהמברק הזועם של השר אבן לא היה

כתשובה על החלטת הממשלה, אלא על מברק קודם שלך, ראש הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

פה התעוררה השאלה: מתי נהיה מוכנים לדון

בשינויים בקווי הפסקת האש?

שר הבטחון מ. דיין:

נדון בשינויים בקווי הפסקת האש במסגרת של חוזי

שלום. זו לא תהיה הודעה פומבית, אלא נמסור על עמדתנו לאמריקנים. כך הודיע אבן

לאמריקנים ביחס לסואץ, שעמדת ישראל היא הגבול הבינלאומי הקודם ופירוז חצי האי סיני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דומני שעל פי דברי אבן יוצא שאנחנו אצים קדימה.

הוא אומר: אף אחד אינו דורש מכם שום דבר, אין דורשים נסיגה. ימי משיח הגיעו!

שר הבטחון מ. דיין:

דיברו איתו, האם אנחנו מוכנים לסגת מהסואץ והוא

ענה: עמדת ישראל היא הגבול הבינלאומי הקודם ופירוז חצי האיש סיני.

השר י. גלילי:

"השלום יושג אך בדרך של כריתת חוזה שלום בין

ישראל לבין שכנותיה על ידי משא ומתן ישיר ביניהן, ובהם הערובה להסדרת הבעיות

השנויות במחלוקת, לרבות החלפת קווי הפסקת האש בגבולות מוסכמים של שלום."

שר האוצר פ. ספיר:

הבינותי מקודם מדברי השר גלילי שיש רק ויכוח אם

אנחנו מוציאים פסוק אחד מהחלטותינו אמש או לא. החלטנו, בלי כל קשר למברק, ובלי

כל קשר לכך שאנחנו שוללים את הסגנון שהיה במברק. אמרנו שאנחנו מוציאים את הקטע

בדבר שיתוף פעולה או אי שיתוף פעולה. איש לא מבקש מאיתנו להגיד שיתוף פעולה או

אי שיתוף פעולה. מדוע אנחנו צריכים להסתבך בדברים נוספים שמחר יחזיקו אותנו?

יש לנו החלטות ברורות שקיבלנו לפני מספר חודשים, ועל סמך זה החלטנו אתמול מה

שהחלטנו, ועליה עלינו למסור פרט לפסוק הזה של שיתוף פעולה או אי שיתוף פעולה.

מדוע אנחנו צריכים להיכנס עכשיו לדברים, איך יוחלפו קווי הפסקת האש ומתי

יוחלפו? איש אינו מבקש מאתנו להתייחס עכשיו לעניין זה.

על המועד שבו ימסור אבן את הודעתו, הוא יחליט.

אמר ראש הממשלה שאם ימסור את הודעתו לפני הדיונים במועצת הבטחון - זה יכול עוד

להרגיז. אין להכניס דברים גם אם הם חשובים מאוד וחיוניים מאוד, אבל הם אינם

שייכים לעניין. אומר ראש הממשלה מפעם לפעם, ש"הערבים מוציאים אותנו מצרות

שונות", אולי זה יהיה גם הפעם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר כמובן הכל למחוק, אבל הנוסח האחרון אינו
אומר שאנחנו משנים את הגבולות. ברגע זה אנחנו חיים בתקופה של הפסקת האש. הרי
צריך פעם מהפסקת אש להגיע לשלום. הוא אומר, נגיע לשלום, בין כך לא יהיו קווים
של הפסקת האש.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מבין את הטענות, אבל לא צריך לקבל כל יום
"עול מלכות גבולות".

שר האוצר פ. ספיר:

נקבל מה שהחלטנו אמש פרט לפסוק על אי שיתוף
פעולה.

השר י. גלילי:

נאמר "להודיע לנשיא ארה"ב כי ממשלת ישראל לא
תוכל למרבה הצער לקבל" וכו'. יש הבחנה בין "לא תוכל לקבל" ובין "אי שיתוף
פעולה".

הסיכום יהיה איפוא: א) ההחלטה מאתמול על פנייה
אל נשיא ארה"ב על מנת שיעשה את כל המאמצים הדרושים כדי למנוע קבלתן של ההצעות
שהוצעו מטעם הודו ויפאן, או כל הצעה עויינת אחרת, עד כדי שימוש בזכותה של
ארה"ב להטיל וטו - נשארת בתוקפה;

(ב) ההחלטה מס' 2 המטילה על שר החוץ להודיע לנשיא ארה"ב כי ממשלת ישראל לא תוכל, למרבה הצער, לקבל את ההצעה האמריקנית ולא תוכל לשתף פעולה על בסיס החלטה זו, מאחר שאין בה חיוב מפורש של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב ואין בה חיוב ברור של חוזי שלום בין ישראל ובין מדינות ערב - ההחלטה הזאת משתנית. הפסוקים על דבר אי קבלת ההצעה האמריקנית ואי שיתוף פעולה על בסיס החלטה זו - נשמטים.

לעומת זאת, יוטל על שר החוץ להביא לידיעת ממשלת ארה"ב את עיקרי מדיניותה של ממשלת ישראל. אני מונה אותם, אם כי לא בנוסח המדויק: (א) משא ומתן ישיר לשלום; (ב) כריתת חוזי שלום; (ג) שיט חופשי לאניות ישראל בתעלת סואץ ובמיצרי טיראן; (ד) אי החלפת קווי הפסקת האש, אלא בגבולות מוסכמים בחוזי שלום.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בנקודה זו של אי החלפה, הנוסח של אתמול היה

יותר טוב.

השר י. גלילי:

אינני מנסח סופית. אתמול אמרנו כך: ישראל רואה את הדרך להסדרת גבולות מוסכמים ובטוחים בינה לבין שכנותיה רק במסגרת של חוזי שלום.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ככה, ולא לדבר על החלפה.

השר י. גלילי :

שר החוץ יביא את עיקרי מדיניות אלה לידיעת

ממשלת ארה"ב ללא דיחוי.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

בהקדם.

השר י. גלילי :

שר החוץ ימסור הודעה פומבית לעתונות על החלטת הממשלה בזמן שימצא לנכון : א) ישראל חותרת לשלום של קיימא בינה לבין שכנותיה, אשר בו בלבד הפתרון למשבר החמור השורר באזור זה עשויים שנה ; ב) השלום יושג אך בדרך של כריחת חוזה שלום בין ישראל לבין שכנותיה על ידי משא ומתן ישיר ביניהן, ובהם הערובה להסדרת הבעיות השנויות במחלוקת, לרבות החלפת קווי הפסקת האש בגבולות מוסכמים של שלום.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

אני מבין שאנחנו מקבלים גם את הצעתו של שר

החוץ, שהוא יבקש את הפירוש המוסמך.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג :

יש לחפש פירוש לפי הנוסח שלו או לפחות לקבל

הודעה, שלא תהיה תזוזת כוחות בלי הסדר שלום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דיברתי על המברק ששלחתי אתמול. יגאל אלון הציע
לומר שזה על דעת הממשלה, וכך סוכם.

אני אתייחס לפסוק במברק של אבן, שאין הוא סבור
כי "ישיבות ממשלה מתמידות מסוגלות לעקוב אחרי כל שלבי ניסוח ולהדביק כל
התפתחות". אינני מקבל את ההערה הזאת ואגיד לו משהו בעניין זה. יכול למשל לקרות
שתוך שלוש שעות יש לנו מין מהפכה או קורה משהו, ואם זה קורה הוא צריך בעצמו
להחליט? הוא יכול לטלגרף לנו, 'אין מנוס, אין לי יותר מאשר עשר דקות להחליט.'

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מציע שלא תתן לו תשובה בעידנא דריתחא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מודיע שאעשה זאת עכשיו, אתם יכולים להצביע
כולכם נגד. אין זאת עידנא דריתחא.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בתור ראש ממשלה זה משהו אחר. אבל אם אתה רוצה

לדבר בשם הממשלה...

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין ראש ממשלה שאינו מדבר בשם הממשלה.

שר האוצר פ. ספיר :

לא צריך היה לכתוב ככה, ואולי לא צריך היה לקרוא את הפסוקים האלה בפנינו.

השר י. גלילי :

אני חושב שצריך להיות כלול בהחלטה שלנו, כי ההחלטה של הממשלה באה על ביטוי בהחלטתה מאתמול. עם זאת היא משנה את עניין ההודעה על אי שיתוף פעולה.

מ ח ל י ט י ם, בהמשך להחלטה מס. 350 מיום ד' בחשון תשכ"ח (7.11.67):

(א) לתקן סעיף א(1) בהחלטת הנ"ל כדלהלן: במקום המלים "לפנות אל נשיא ארה"ב" תבואנה המלים "לפנות את ממשלת ארה"ב או אל נשיאה".

(ב) להודיע לשר החוץ, כי הממשלה לא שינתה מהערכתה לגבי הסכנות הטמונות בהצעת ההחלטה האמריקנית, אך בהתחשב בהארות של שר החוץ על המצב הטקטי במרכז האו"ם, יבוטל סעיף א(2) בהחלטה הנ"ל ובמקומו תבוא ההחלטה הבאה:

"להטיל על שר החוץ להביא לידיעתה של ממשלת ארה"ב, ללא דיחוי וללא פרסום פומבי, את עיקרי מדיניותה של ממשלת ישראל כדלהלן:

(1) ישראל חותרת לשלום של קיימא בינה לבין שכנותיה;

(2) השלום יושג על ידי משא ומתן ישיר וכריתת חוזי שלום בין ישראל לבין שכנותיה;

(3) שיט חופשי לאניות ישראליות בתעלת סואץ ובמיצרי טיראן - תנאי לשלום;

(4) ישראל רואה את הדרך להסדרת גבולות מוסכמים ובטוחים בינה לבין שכנותיה רק במסגרת חוזי שלום;

(5) כינון השלום במזרח התיכון ושיתוף פעולה אזורי שיהיה צמוד לכך, יפתחו סיכויים להסדר אזורי ובינלאומי לפתרון בעיית הפליטים;

(6) ישראל רואה מקום לנציג או"ם למזרח התיכון, כאשר תפקידו יהיה להביא את הצדדים למשא ומתן ישיר ביניהם.

(ג) לקבל הצעת שר החוץ (במברק מס. 152 סעיף 2) כי ייעשה מאמץ להשיג שיפורים בהצעת ההחלטה שהוגשה למועצת הבטחון על ידי ארה"ב, על ידי מתן פירוש מוסמך באמצעות הודעה פומבית של דובר אמריקני, או לכל הפחות במסמך סודי שיימסר לישראל. חיוני כי הפירוש המוסמך יבהיר שההצעה האמריקנית:

(1) אינה תובעת מִישראל הזוּת כוחותיה עד
לכינון שלום;

(2) הכוונה היא כי השלום והגבולות ייקבעו על
ידי הצדדים עצמם במשא ומתן ישיר ביניהם;

(3) כי הפיסקה אודות שיט בנתיבי מים
בינלאומיים מתייחסת לתעלת סואץ ולמיצרי
טיראן.

(ד) בסוף פסקה ב' של ההצעה להודעה, אשר צורפה
להחלטה 350 הנ"ל, תיווספנה המלים הבאות:
"לרבות החלפת קווי הפסקת האש בגבולות
מוסכמים ובטוחים של שלום."

(ה) להסמיך את שר החוץ למסור את ההודעה הנ"ל
במועד שימצא לנכון.

הישיבה ננעלה בשעה 15:40

=====